

Talentklasser er ikke en farbar vej. Lærere oplever ofte, at børn, som de troede, at de kendte godt, tager helt andre karriereveje som voksne, end nogen havde forestillet sig. At opdele børn i to grupper, dem med talent og dem uden, er ikke blot uetisk, men slet og ret umuligt.

Læreren er den vigtigste faktor

Af NIELS CHRISTIAN SAUER

Den danske enhedsskole er i vanskeligheder. Ud fra et ønske om at stille alle tilfreds har vi bestemt, at undervisningen skal tilrettelægges ud fra den enkelte elevs behov. Det har skabt en forventning hos forældrene om, at hver elev skal have sit eget skræddersyede skoleforløb, byggende på personlige forudsætninger og præferencer. Mange ser det som skolens opgave at komme den enkelte elev i møde snarere end det omvendte. Elevens selvstændige opgaveløsning, ikke mindst ved hjælp af den personlige computer, fylder mere og mere i skolen, og undervisningen tilsvarende mindre. Læreren er i stigende grad blevet en vejleder og kontrollant, der checker elevens opgaveløsning overfladisk og haster videre. For der sidder mange og venter.

Dem, der kan finde ud af det selv, ved godt, at læreren ikke når at komme rundt om dem, så de vælger sig til at vælge opgaver, som de har så let ved, at de kan løse dem uden hjælp. Det bliver man ikke voldsomt meget klogere af, og det bliver kedeligt i længden. Og dem, der ikke kan finde ud af det selv, finder på noget andet at fordrive ventetiden med. De giver sig til at hyggesnakke, går på Facebook eller distraherer de andre.

De norske skoleforskere har en fællesbetegnelse for nogle af dem: »Vandrerne«. De bliver ikke på deres pladser, men driver omkring, altid med en plausibel forklaring parat, når de bliver passet op: Øh Jeg sku' li'e på toilettet, på biblioteket, i kopirummet, ind efter mit viskelæder, spidse blyanten, ned og hente en trøje, hen at lukke vinduet, over og se om der er en anden computer ledig, for den her virker ikke og så videre.

Professor Kirsti Klette fra Oslo taler rent ud om fremvæksten af en »minimumsindsats-kultur« blandt elever, navnlig drenge, der ikke magter deres medansvar for egen læring. De taber motivationen og gør det til en sport at glide mest muligt af på alle krav fra læreren, der ender som en cirkusakrobat med 22 snurrende tallerkener, han skal holde kørende. Når han ikke frem, ryger de på gulvet. Sker det for mange gange, kan det være noget nær umuligt for læreren at kalde klassen til orden.

Sådan er det gået til, at ikke mindre end 60 procent af eleverne fra 4.-10. klasse angiver, at der kun »somme tider«, »sjældent« eller »aldrig« er den nødvendige ro, når der undervises. At 67 procent af eleverne mener, at konflikter tit giver en dårlig stemning i klassen (DCUM 2009). At 28 procent af lærerne angiver at have været udsat for psykisk og/eller fysisk vold i løbet af et år (CASA 2006). At 87 procent af skolelederne i større byer angiver, at der er problemer med uro på deres skole (Skole og Samfund 2007). At 52 procent af lærerne under 30 år angiver, at den største udfordring ved lærerjobbet er urolige elever (DLF 2010). Og sådan går det til, at privatskolerne boomer.

Det er i denne situation, at det i egentligste forstand reaktionære krav om tilbagevenden til den delte skole og indførelse af »talentklasser« nu dukker op. Den lavtflyvende logik synes at være, at kan skolen ikke sikre ro i klasserne, kan den i det mindste redde de børn, der kan og vil lære noget, ud af infernoet. Sådan kan man ganske vist sikre nationen flere medaljer, det ved vi for eksempel fra Sovjet. Og sådan kan man polarisere et samfund og skabe dybe classeskel, det ved vi for eksempel fra USA. Men sådan kan man ikke skabe et harmonisk samfund med ranke borgere, der kan levere

kvalificeret arbejde. Det ved vi blandt andet fra PISA, OECD og EU-kommissionen, hvem næppe nogen vil beskyjde for samfundsundergravende femtekolonnevirksomhed.

Deres iskolde kalkule er, at skal den vestlige verden undgå at blive løbet over ende, har den ikke råd til polarisering mellem moderne patriciere og plebejere. Kun hvis det kan lykkes os at etablere et uddannelsessystem, der kan levere den fornødne højt kvalificerede arbejdskraft, har vi en chance. Vi må og skal derfor have en skolemodel, der kan trække så mange børn fra de skolefremmede hjem som muligt ind i videregående uddannelser, og derfor er der intet reelt alternativ til enhedsskolen. Spørgsmålet er derfor ikke, om den skal bevares, men hvilke justeringer, den har brug for.

Står det til regeringen, skal folkeskolen oprette »talentklasser« på alle klassetrin. Den uomgængelige konsekvens af at pille talenterne ud af den samlede børnefolk er imidlertid, at resten sidder tilbage i, hvad der rent logisk må betragtes som talentløse klasser. De ældste blandt lærerne, der også har arbejdet i den gamle, delte skole, husker med gru den opgivende, læringsfjendske atmosfære, der herskede i den slags klasser, hvor eleverne bare sad tiden af, mens de ventede på at komme ud af skolen. Ud til de lavstatusjobs, der ikke findes mere, hvor man ikke behøvede at vide og kunne så meget, bare man kunne ta' fat.

Den såkaldte kammerateffekt, der blandt andet betyder, at de svage elever trækkes op af de stærke i den blandede klasse, er en veldokumenteret realitet. Den er betinget af, at de dygtigste elever forbliver sammen med deres jævnaldrende og får plads til at udfolde sig i klassen. Folkeskolen har ikke en chance for at forløse det uddannelsespotentialer, der ligger i de skolefremmede befolkningslag, hvis kammerateffekten sættes ud af kraft. Men kammerateffekten går også den anden vej. At socialisere den opvoksede generation til at kunne navigere som medborgere i et åbent, demokratisk samfund er i dag en af folkeskolens vigtigste opgaver. Det kan ikke ske i en skole, hvor børnene sorteres efter beskaffenhed og dermed kun opnår fortrolighed med dem, der er magen til dem selv.

Folkeskolen er lovmæssigt forpligtet til at fremme den enkelte elevs alsidige udvikling. Hvor fristende det end forekommer, nytter det derfor ikke noget at fokusere på elevens styrkesider og negligere svaghederne. Hverken læreren, forældrene eller barnet selv ved, hvilket potentialer barnet rummer, og det tilkommer ikke skolen at træde i den Almægtiges sted. Som udgangspunkt har alle elever både styrker og svagheder, åbenlyse såvel som skjulte, og de må derfor have lige adgang til alle tilbud i den grundlovsfæstede grundskole. Lærere oplever ofte, at børn, som de troede, at de kendte godt, tager helt andre karriereveje som voksne, end nogen havde forestillet sig. At opdele børnene i to grupper, dem med talent og dem uden, er således ikke blot uetisk, men slet og ret umuligt.

Det ville tillige indebære, at alle børn fag for fag skulle placeres i forskellige talentklasser med opløsning af den faste klasse og konstante opbrud i de midlertidige børnegrupper til følge. Et logistisk mareridt designet til at fremavle forvirrede, utrygge og nørdede småbørn med ensidige talenter uden mental robusthed; vokset skæve som sarte stueplanter, der altid har vendt den samme side imod lyset uden chance for overlevelse på friland. Ifølge børnepsykiaterne en stensikker opskrift på en syndflod af behandlingskrævende adfærdsforstyrrelser.

Vi gør hverken børnene eller samfundet nogen tjeneste ved at beskytte dem imod udfordringer, de har svært ved at takle og nogle gange kommer til kort overfor. Skolen skal ruste den opvoksede generation til at overtage samfundet; den må derfor give børnene mulighed for at øve sig i at takle livets realiteter inden det bliver blodig alvor. Det gælder ikke mindst for de børn, der skal indtage de ledende poster i samfundet. Deres kommende fejltagelser vil ramme mange medborgere. Vi har brug for en skole, der sikrer, at børn fra alle samfundslag, professioner og kulturer blandes så meget som muligt: En enhedsskole med årgangsdelte klasser.

Det nytter ikke noget, at vi går i sort, fordi enhedsskolen efter blot 17 års virksomhed har nogle børnesygdomme. Vi må lytte til forskningen, som igen og igen peger på lærerens person som den

mest afgørende faktor for elevernes udbytte af skolegangen. Tre afgørende lærerkompetencer er indkredset: Evnen til at indgå i relationer med eleverne, evnen til lede i et klasserum og faglig dygtighed. Relationskompetence er danske lærere noget nær verdensmestre i, og den fornødne fagdidaktiske kompetence er til stede, omend der er plads til forbedring. Men den kan ikke foldes ud på grund af manglende ledelseskompetence.

Uro er ifølge PISA den mest destruktive enkeltfaktor i skolen. Vi har nu i en snes år forsøgt at holde den i ave ved at sætte så få lærere ind den enkelte klasse som muligt, og det har medført at lærere ofte skal undervise i fag, de ikke er uddannet i. Samtidig har vi nedtonet det fokuserede læringsfællesskab til fordel for individualiserede organisationsformer med udstrakt ansvar for egen læring til følge. Udviklingen viser med al ønskelig tydelighed, at vi er på vildspor. Børn gider ikke sidde i hver deres afsondrede, mentale celle og dyrke deres egenart. De vil fællesskabet og den engagerede lærer med sikkert greb om klassen. Forskerne siger det også: Lærerne skal sætte sig for bordenden og påtage sig rollen som myndige ledere i klasserummet. Men vil danskerne støtte dem i det?